

BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO A MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU POHLEDEM PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ

HEALTH AND SAFETY OF PRE-SCHOOL AND YOUNGER SCHOOL- AGE CHILDREN FROM THE PERSPECTIVE OF TEACHING STAFF

PhDr. Barbora Loudová Stralczynská, Ph.D.¹,
RNDr. Kateřina Chroustová, Ph.D.², prof. PhDr. Martin Bílek, Ph.D.²,
PaedDr. Eva Marádová, CSc.³, doc. RNDr. Mgr. Petr A. Skřehot, M.Sc., Ph.D.^{2,4},
Mgr. Jana Krátká, Ph.D.¹, Mgr. Jaroslav Pěnička¹

¹Katedra preprimární a primární pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

²Katedra chemie a didaktiky chemie, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

³Katedra speciální pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Karlova, Praha

⁴Znalecký ústav bezpečnosti a ochrany zdraví, z. ú., Praha

Abstrakt

Příspěvek prezentuje data z dotazníkového šetření realizovaného mezi pedagogickými pracovníky mateřských a základních škol (N = 227) se zaměřením na jejich zkušenosti a potřeby v oblasti prevence úrazů, bezpečného chování a ochrany zdraví dětí/žáků. Šetření bylo realizováno v roce 2021 v rámci projektu LAGRIS podporovaného TAČR. Získaná data budou společně s daty z šetření mezi dětmi/žáky a rodiči využita pro tvorbu edukačních materiálů pro MŠ a ZŠ.

Klíčová slova: pedagogičtí pracovníci; předškolní vzdělávání; primární vzdělávání; rizikové situace; bezpečnost a ochrana zdraví.

Abstract

The paper presents data from a questionnaire survey of pre-/primary pedagogical workers (N = 227) with focus on their experiences and needs in the area of injury prevention and children's health protection. The survey was carried out in 2021 within the LAGRIS project supported by TAČR. The obtained data will be used together with the data from the survey among children/pupils and parents for the development of educational materials for pre-/primary schools.

Keywords: pedagogical workers; pre-primary education; primary education; risk situations; safety and health protection.

1 ÚVOD

Příspěvek se věnuje problematice bezpečnosti a ochrany zdraví (BOZ) dětí (3-11 let), která je předmětem výzkumného projektu LAGRIS. Cílem je získat relevantní informace o zkušenostech, potřebách a postojích dětí/žáků, pedagogů a rodičů k problematice. Příspěvek prezentuje výsledky dotazníkového šetření mezi pedagogickými pracovníky.

2 TEORIE

Dlouhodobě se ukazuje, že většina dětí se zraní doma, malou část tvoří úrazy školní (Truellová, 2008). Pilotní výzkum zjistil, že většina rodičů považuje školu za významného aktéra v rozvoji kompetencí dětí v oblasti BOZ, a že děti dokáží rozpoznat velkou část rizik v běžných situacích (Loudová Stralczynská et al., 2020; 2021). Neumí je ale vysvětlit a je nutná facilitace pedagoga. Proto potřebují pedagogičtí

pracovníci získávat relevantní informace a edukační materiály, a to i k oblastem nových rizik (sociální, kyberprostor). Ty jsou aktuální zvláště v době covidové pandemie a zvýšeného využívání IT technologií dětmi již od raného věku.

3 METODOLOGIE VÝZKUMU

Výzkumný vzorek pro dotazníkové šetření tvořilo 227 pedagogů (177 učitelů, 32 asistentů pedagoga, 13 vychovatelů) z 11 MŠ a ZŠ (Praha). Výzkumným nástrojem byl anonymní dotazník vlastní konstrukce, který obsahoval následující skupiny položek: informace o pedagogovi, znalost zdrojů informací pro zajištění BOZ, identifikace rizikových situací ve vlastní činnosti a chybějících zdrojů, využívání metodických materiálů pro zajištění BOZ, připravenost dětí k zvládnutí rizik spojených se zajištěním BOZ a informace o školeních v oblasti BOZ. Pro prvotní vyhodnocení dat byla použita popisná statistika.

4 VÝSLEDKY

Výsledky šetření ukazují, že pedagogové se vnímají jako kompetentní v oblasti BOZ dětí v MŠ/ZŠ (89 %) a informace z této oblasti čerpají nejvíce od ředitele školy (86 %), z dostupných metodik a příruček (58 %) a od ostatních kolegů (52 %). Jako metodické materiály a pomůcky zaměřené na prevenci úrazů dětí/žáků ve vzdělávací činnosti využívají brožury, knihy, učebnice (80 %), tištěné pracovní listy (75 %) a videa (67 %) a uvítali by možnost využít interaktivní aplikaci pro chytrá zařízení (53 %). Z bezpečnostních témat není podle nich dostatečně zpracované téma násilí v médiích (41 %), nebezpečné látky v domácnosti (40 %), rizika internetu (38 %) a ochrana osobních a citlivých dat (38 %).

5 ZÁVĚRY A DISKUSE

Výsledky ukázaly shodu s poznatky popsanými ČŠI (2020) z hlediska zajištění pasivní a aktivní bezpečnosti v MŠ a ZŠ (relativní spokojenost učitelů a dalších pedagogických pracovníků s praxí, informační cesty o BOZ ve školách, role ředitelů apod.). Z šetření ale vyplývá, že pedagogové postrádají inovativní a interaktivní edukační materiály na výše uvedená témata, která většinou úzce souvisí s riziky v kyberprostoru. Tyto výsledky budou společně s daty z šetření mezi dětmi/žáky a rodiči využity při tvorbě edukačních materiálů pro MŠ a ZŠ, jejichž cílem je efektivní rozvoj kompetencí dětí/žáků v tematice BOZ.

PODĚKOVÁNÍ

Příspěvek vznikl s podporou projektu TAČR č. TL03000213 Analýza a podpora rozvoje kompetencí dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví. Děkujeme všem pedagogickým pracovníkům a pracovníkům z mateřských a základních škol zapojených do projektu, že s nás refletovali své zkušenosti, názory a potřeby ve vztahu k tématu rozvoje kompetencí dětí v oblasti ochrany zdraví.

6 LITERATURA

ČŠI (2020). *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020*. Výroční zpráva České školní inspekce.

Loudová Stralczyňská, B., Skřehot, P.A., Bílek, M., Chroustová, K., & Marádová E. (2020). Rozvoj kompetencí dětí v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví. *In Aktuální otázky bezpečnosti práce: Vedecký recenzovaný zborník* (pp. 97-104). TU v Košiciach.

Loudová Stralczyňská, B., Skřehot, P., Marádová, E., Chroustová, K., Bílek, M., Krátká, J., & Pěnička, J. (2021). Výzkum schopností dětí identifikovat rizikové situace spojené s běžnými životními situacemi. *In Aktuální otázky bezpečnosti práce: Vedecký recenzovaný zborník* (pp. 48-57). TU v Košiciach.

Truellová, I. (2008). Aktuální údaje úrazovosti dětí v České republice, národní registr dětských úrazů a jeho význam pro prevenci dětských úrazů. *Prevence úrazů, otrav a násilí*, 2008, 4(1), 57-61.